PUOLUSTUSMINISTERIÖ **Lausunto**
Esittelijä Katariina Kuhanen 21.2.2020

Lakivaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE MERENKULUN TURVALLISUUTEEN KOHDISTUVIEN LAITTOMIEN TEKOJEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAAN YLEISSOPIMUKSEEN LIITTYVÄN VUODEN 2005 PÖYTÄKIRJAN JA MANNERJALUSTALLA SIJAITSEVIEN KIINTEIDEN LAUTTOJEN TURVALLISUUTEEN KOHDISTUVIEN LAITTOMIEN TEKOJEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVAAN PÖYTÄKIRJAAN LIITTYVÄN VUODEN 2005 PÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMISEKSI JA VOIMAANSAATTAMISEKSI (HE 100/2019 VP)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan ja mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan pöytäkirjaan liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 100/2019 vp).

Pöytäkirjojen hyväksyminen ei esityksen mukaan edellytä lainsäädäntömuutoksia. Pöytäkirjojen voimaansaattamisella viranomaiset saisivat lippuvaltion pyyntöön pohjautuvan uuden oikeusperustan vieraan valtion lipun alla purjehtivaan alukseen nousulle ja sen tarkastamiselle Suomen aluemeren ulkopuolisella merialueella, ts. talousvyöhykkeellä tai aavalla merellä, kun on perusteltua syytä epäillä yleissopimuksen mukaisen rikoksen tulleen tehdyksi tai olevan meneillään taikka suunnitteilla.

Merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen liittyvän vuoden 2005 pöytäkirjan osalta esitys sisältää ehdotuksen sekamuotoiseksi voimaansaattamislaiksi, jolla voimaansaattamisen lisäksi pantaisiin täytäntöön vuoden 2005 pöytäkirjalla yleissopimukseen lisätyn uuden 8 a artiklan 15 kappaleen määräys, jonka mukaan sopimuspuolten tulee nimetä toimivaltainen viranomainen ottamaan vastaan ja vastaamaan pöytäkirjan mukaisiin sopimuspuolten yhteistyöpyyntöihin. Toimivaltaiseksi viranomaiseksi esitetään Rajavartiolaitoksen alaista Länsi-Suomen merivartioston johtokeskusta (Meripelastuskeskus Turku, MRCC). Johtokeskuksesta pyynnöt ohjattaisiin edelleen poliisille. Voimaansaattamislakiin lisättäisiin myös aineellisoikeudellinen viittaus poliisilain 9 luvun päätöksentekomenettelyjä ja toimivaltuuksia koskevien säännösten soveltumisesta uuden 8 a artiklan määräysten mukaisesti tehtävään yhteistyöhön alukselle nousua ja sen tarkastamista koskien.

Muutospöytäkirjalla yleissopimukseen lisätyn uuden 8 a artiklan 10 kappaleen d kohdan mukaan alukseen nouseminen on toteutettava käyttäen sota-aluksia tai sotilasilmaaluksia taikka muita sellaisia aluksia tai ilma-aluksia, jotka on selvästi merkitty ja tunnistettavissa hallitusten käytössä oleviksi ja tähän tarkoitukseen sallituiksi aluksiksi.

Suomessa poliisi tarvitsee todennäköisesti virka-avun tyyppistä toisen viranomaisen tukea alukselle menemiseksi, koska poliisilla ei itsellään ole riittävää kalustoa.

Poliisilain 9 luvun 2 a §:ssä on säännökset toisen viranomaisen tuesta poliisille kansainvälistä apua annettaessa. Pykälän mukaan viranomainen voi antaa sisäministeriön pyynnöstä ja apua pyytävän valtion suostumuksella poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi kansainvälistä apua annettaessa poliisille sellaista tukea, johon asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Tukea voidaan pyytää vain, jos poliisin voimavarat ovat riittämättömät kansainvälisen avunantotehtävän suorittamiseen tai jos siihen tarvitaan poliisilta puuttuvaa erityishenkilöstöä tai -välineistöä. Käytännössä tukea voisivat antaa esimerkiksi Rajavartiolaitos tai Puolustusvoimat.

Puolustusministeriö pitää hallituksen esityksessä ehdotettua kannattavana ja katsoo, että on tärkeää edistää Suomen kykyä puuttua laittomaan toimintaan Itämerellä myös omien aluevesien ulkopuolella.

Puolustusministeriöllä ei ole muuta lausuttavaa esityksestä.